

Türkiye’de Adli Tıp ve Son Yüzyılı

Forensic Medicine in Türkiye and The Last Century

Mustafa Doğan

Dr. Öğr. Üyesi Niğde Ömer Halisdemir Ü./Tıp Fakültesi/Dahili Tıp Bilimleri Bölümü
Asst. Prof., Niğde Ömer Halisdemir University/Faculty of Medicine/Department of Internal
Medical Sciences, Niğde/Türkiye.

E-posta: mustafa.dogan@ohu.edu.tr **ORCID ID:** 0000-0002-3568-2369

Çetin Orak

Uzman Dr., Adli Tıp Kurumu, Niğde Adli Tıp Şube Müdürlüğü
Specialist MD., Forensic Medicine Institute, Office Branch of Niğde Forensic Medicine, Niğde-
Türkiye

E-posta: cetinorak@hotmail.com **ORCID ID:** 0000-0002-4154-2223

Bora Özdemir

Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Ün./Tıp Fakültesi/Dahili Tıp Bilimleri Bölümü
Niğde Ömer Halisdemir University/Faculty of Medicine/Department of Internal Medical Sciences,
Niğde/Türkiye

E-posta: urfabora@gmail.com **ORCID ID:** 0000-0001-8474-2826

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makale / Research Article

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Kış-Aralık/Winter-December

Geliş/Received: 22 Ekim/October 2022

Kabul/Accepted: 29 Kasım/November 2022

Yayın/Published: 31 Aralık/December 2022.

Atıf/Cite As

Doğan, Mustafa-Orak, Çetin-Özdemir, Bora. “Türkiye’de Adli Tıp ve Son Yüzyılı”.
Demokrasi Platformu Dergisi, (2022), 11/37: 282-294.

İntihal/Plagiarism

İntihal Taraması/Plagiarism Detection: Bu makale intihal taramasından geçirildi ve intihal tespit edilmemiştir.
/This paper was checked for plagiarism. No plagiarism detected.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Mustafa Doğan, Çetin Orak, Bora Özdemir)

Finansal Destek / Grant Support: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir. / The authors declared that this study has received no financial support.

Yazar Katkıları / Author Contributions: Mustafa Doğan % 40, Çetin Orak % 30, Bora Özdemir % 30

Web: <https://www.demokrasiplatformu.com/dergi> **e-mail to:** demokrasiplatformudergisi@gmail.com

Copyright © Published by Serkan Yorgancılar, Ankara-Türkiye.

Öz

Şahıslara karşı işlenen suçlarda meydana gelebilecek yaralanmaları değerlendirmek ve kişi üzerinde meydana getirdiği olumsuz durumları derecelendirmek adil bir yargılama için gerekmektedir. Söz konusu kişinin uğradığı zarar olması nedeniyle muayene kısmı tıp ilmi kapsamında değerlendirilir. Adalet birimlerine talep ettikleri konularda hizmet sunan ve belirtilen sorunların çözümü aşamasında rol alan hukuk ile tıp arasında köprü oluşturan bilim ise "adli tıp" olarak anılır. Osmanlı’da ilk otopsi "Mekteb-i Tibbiye-i Adliye-i Şâhâne"nin kuruluşuna katkıda bulunan Dr. Charles Ambroise Bernard tarafından 1843 yılında, başına sırık düşmesi sonucu ölen birine yapıldığı bilinmektedir. Ülkemizde ilk otopsi tekniği kitabı Hamdi Suat Aknar tarafından 1930 yılında yazılmış, kitaba o zamanın Osmanlıca terimi olan "Fethimeyt" başlığı verilmiştir. Dünya’da ve Türkiye’de tüm ilimlerin ve fennin her geçen gün ilerlediği çağımızda, adli tıp biliminin şuan geldiği noktadan geçmiş 100 (yüz) yıllık süreci görebildiğimiz kadarı ile değineceğiz. Yazımızın amacı ülkemizde özellikle son 20 (yirmi) yıllık süreçte ciddi gelişmeleri içeren, ülkemizin son 100 (yüz) yılındaki adli tıp bilimi ve adli birimlerine dikkat çekmektir.

Anahtar Kelimeler: Adli Tıp Kurumu, Yüz yıl, Otopsi, Rapor, Kanun.

Abstract

Assessing injuries that may occur against individuals in crimes and grading the negative situations on the same individuals are necessary for a fair trial. In this situation the subject is the human being because of that the examination part is considered with medical science. The science that creates a bridge between law and medicine, which provides services to the justice units in the subjects they demand and takes a role in the solution of the problems mentioned, is called "forensic medicine". It is known that the first autopsy was performed in 1843, by Dr. Charles Ambroise Bernard, who contributed to the foundation of "Mekteb-i Tibbiye-i Adliye-i Şahane" on a person who died from a pole fell on his head. The first book of autopsy technique was written by Hamdi Suat Aknar in 1930, it was given the title of "Fethimeyt" which was the Ottoman term of autopsy then. In this article we will mention to the changes and developments of forensic science from day to day in last century, as the other sciences topic titles in the world and our country. The aim of our article is to draw attention to the forensic science and forensic units in the last one hundred years of our country, which includes serious developments especially in the last 20 years.

Keywords: Forensic Science Institute, Report, Law, Autopsy, Century

Giriş

Suçluların yapmış oldukları zarar ve ziyan nispetinde ceza verilmesi hukukun temel yaklaşımıdır. Ceza, suçun ağırlık derecesine göre kanunlarda ön görülen şekil ve miktarda uygulanır. Şahıslara karşı işlenen suçlarda insan vücudunda arıza/arızalar meydana geleceğinden arızanın derecesini değerlendirmek tıp ilminin kapsamına girmektedir. Yaşam içerisinde, hukuk ilminin şahsa karşı işlenen suçlarda tıbbi durumun belirlenmesindeki ihtiyaçlarını gidermek adına ‘adli tıp’ ilmi doğmuştur. Dolayısıyla adli tıp ilmini tanımlarken “adaletle hizmet eden tıp ilmi” olarak değerlendirmek uygun olacaktır.

Tartışma

Ülkemizde Adli Tıp eğitimi, ilk defa 1839 yılında II. Mahmut zamanında Askeri Tıbbi Mektebi olarak anılan Mekteb-i Tıbbiye’yi Şahane’de “Tıbb-ı Kanuni” ismiyle başlamıştır. Avusturyalı olduğu bilinen Dr. Bernard adli tıp derslerini veren ilk eğitmen olarak ülkemiz tarihindeki yerini almıştır (Soysal-Eke, 1999; Atan, 2018; Nazlıer, 2021). Adli Bilimler çerçevesi günümüzde çok gelişmiş ve bünyesinde birçok bilim dalının adli kısmının incelenmesine olanak sunan bir alana sahiptir. Yaygın olarak bilinen ‘otopsi’ işi, adli tıbbın ilk akla gelen hizmet alanıdır. Ülkemizde ilk otopsi 1841 yılında Dr. Bernard tarafından yapılmıştır (Soysal-Eke, 1999; Nazlıer, 2021; OL 19 Kasım 2022).

	
Resim 1. Dr. Charles Ambroise Bernard(Atan, 2018)	Resim 2. Prof. Dr. Şemsi Gök ve Adli Tıp Çalışanları(Atasoy, 1 Mayıs 2021)

Cumhuriyet döneminde adli tıp birimlerinin meclise katkısı ve demokratikleşme sürecindeki rolünü anlamak için Veliyettin Tahsin’den bahsetmek gerekir. 1889 yılında Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiyeye giren Veliyettin

Tahsin, tıbbiyeden mezun olmasının akabinde Fransa’ya giderek Prof. Dr. Charcot’un yanında asistanlık yapmış, akıl ve sinir hastalıkları ile adli tıp üzerine çalışmalarda bulunmuştur. 1913 yılında ülkeye dönen Veliyettin Tahsin, Haseki Hastanesi içinde Haseki Mecanin Müşahedehanesi kurmuş ve bu birimin müdürlüğüne getirilmiştir. İdari görevinin bitmesini takiben Adli Tıp Müessesinde mütehassıs olarak çalışmıştır. 1917 yılında Adli Tıp Müessesesi Müdürlüğü ve Meclisi Reisliğine atanan Veliyettin Tahsin, 1919 yılında Kuvayi Milliye’ye katılmak için İstanbul’dan Anadolu’ya hareket etmiştir. Ankara’da kurulan Adli Tıp İşleri Müdürlüğü’ne getirilen Veliyettin Tahsin, Cumhuriyetin ilanından sonra tekrar İstanbul’a dönerek Adli Tıp Müessesesi Müşehedehane Müdürlüğüne ve meclis azalığına tayin edilmiştir(OL, 19 Kasım 2022; Yıldırım, 2011). Cumhuriyet döneminde adli tıp eğitimi, Darülfünun ’da sürmüştür. 1924 yılında Tıp ve Hukuk fakültelerindeki adli tıp eğitimi Dr. Halit Naci TEKİN tarafından verilmiştir. 1925 yılında Tıp Fakültesi Adli Tıp eğitimine Prof. Dr. Ethem Akif Battalgazi getirilmiştir. Temmuz 1933’te Darülfünun kapatılmış ve 1 Ağustos 1933 tarihinde İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. Üniversite reformunda yataksız tıp hizmeti veren kurumlar “enstitü” adı ile anılmıştır. Adli Tıp Enstitüsü olarak isimlendirilen dönemin adli tıp eğitimlerinin verildiği birim Haydar Paşa’dan taşınarak Sultanahmet’teki adli tıp müessesesinin çalıştığı Soğuk Çeşme Askeri Rüstiyesinin yanında bir binada iki oda ve bir laboratuvardan oluşan yerleşim alanından faaliyetlerini sürdürmüştür. Dönemin enstitü başkanlığına Ord. Prof. Dr. Saim Ali DİLEMRE ve yardımcılığına Doç. Dr. Hikmet YALGIN getirilmiştir. Günümüzde nüfusun ve adli tıp konusuna olan gerekliliklerin artmasıyla adli tıp uzmanlığı eğitimi Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Üniversite Kadroları kapsamında genişleyerek devam etmektedir(Soysal-Eke, 1999; Yıldırım, 2011; Koç, 2009).

Türkiye’de günümüzde Adli Tıp eğitimi ve hizmetlerinin sürdürülmesinde üç temel sacayağından söz etmek mümkündür. Bunlar;

- 1-Adalet Bakanlığı çatısı altında hizmet sunan Adli Tıp Kurumu
- 2-Üniversitelerin Tıp Fakültelerinde hizmet sunan Adli Tıp Anabilim Dalları
- 3-Sağlık Bakanlığına bağlı merkez ve taşra teşkilatlarda hizmet sunan Adli Tıp Poliklinikleri

1. Adli Tıp Kurumu

Adli Tıp Kurumunun bugünkü organizasyon yapısı, büyük ölçüde 1982 tarih 2659 sayılı kanunla şekillenmiştir. Adli Tıp Kurumu 2006 yılında Bahçelievler'deki Başkanlık binasına taşınmış ve faaliyetlerini burada sürdürmeye başlamıştır.

Kökleri farklı isimlerle daha eski tarihlere dayandığından bahisle, 2017 yılında 100. yılına giren Adli Tıp Kurumu, nice uzmanların katkıları, sürekli gelişen ve yenilenen yapısıyla adalet sistemimizin en saygın ve önemli unsurlarından biri olmayı kendisine hedef edinmiştir. Misyon olarak ön görülen; “kanunla tanımlanmış olan adli bilirkişilik görevini; her zaman bilimsel kıstas ve tespitler ışığında, en tarafsız ve güvenilir şekilde icra etmeyi; gerçeği ortaya çıkarmayı ve adaletin tecelli bulmasına katkı sağlayacak hususların mümkün olan en hızlı şekilde sunulmasının sağlanması” için her geçen gün bilimsel ve teknolojik gelişmeler ışığında çalışmaktadır (4NCBK, 15 Temmuz 2019; Doğan, 2022).

15.07.2018 tarih ve 30479 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan 4 nolu “Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde; Adli Tıp Kurumunun kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Kararnamenin 3. maddesinde Adli Tıp Kurumunun görevleri; “a) Mahkemeler, hâkimlikler ve savcılıklar ile Kurumun uygun gördüğü alanlarda kamu kurum ve kuruluşları tarafından gönderilen adlî tıpla ilgili konularda bilimsel ve teknik görüş bildirmek b) Adlî tıp uzmanlığı ve yan dal uzmanlığı eğitimini tıpta uzmanlık mevzuatına uygun olarak vermek c) Adlî tıp ve adlî bilimler alanlarında çalışmaları yürütmek üzere seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek, bunlara ilişkin eğitim programları uygulamak ve ilgili kurum, kuruluş ve kurulların hazırlayacakları adlî tıpla ilgili eğitim programlarının yapılmasına ve yürütülmesine yardımcı olmak ç) Adlî tıp hizmetlerinin görülmesi sırasında yapılması zorunlu sağlık hizmetlerini vermek” şeklinde belirtilmiştir.

Adli Tıp Kurumu hizmet birimleri ise kararnamenin 4. Maddesinde “a) Adli Tıp Kurumu Başkanlığı b) Adli Tıp Başkanlar Kurulu c) Adli Tıp Üst Kurulları ç) Adli Tıp İhtisas Kurulları d) Adli Tıp İhtisas Daireleri e) Adli Tıp Kurumu Grup Başkanlıkları f) Adli Tıp Şube Müdürlükleri” şeklinde belirtilmiştir.

Organizasyon şemasında merkez teşkilatı; adli tıp uzmanı bir başkan ve başkana bağlı en az üçü adli tıp uzmanı olmak üzere beş başkan yardımcısı idaresinde yönetilmektedir. İdari açıdan başkanlık birimleri Hukuk Müşavirliği, Personel ve Eğitim Şube Müdürlüğü, İdari ve Mali İşler Müdürlüğü, Evrak ve

Arşiv şubesi Müdürlüğü olarak dört birimden teşkil edilmiştir. Adli olaylarda ülkemiz adalet birimlerince en üst bilirkişilik birimi olarak kabul gören üç adet üst kurul bulunmaktadır. Üst kurulların başkanlığı direkt Adli Tıp Kurumu Başkanınca yürütülmektedir. Kurum bünyesinde alanında uzman ve kıdemli hekimlerin görev yaptığı sekiz adet İhtisas Kurulu bulunmaktadır. 4 nolu Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin 17/2 bendinde İhtisas kurullarının özel görevleri şu şekilde belirtilmiştir;

“a) Adli Tıp Birinci İhtisas Kurulu; 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda belirtilen hayata karşı suçlar ile diğer ihtisas kurullarının görevine girmeyen işler hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirir.

b) Adli Tıp İkinci İhtisas Kurulu; vücut dokunulmazlığına karşı suçlar ile işkence ve eziyet suçlarına ilişkin fiiller hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirir.

c) Adli Tıp Üçüncü İhtisas Kurulu; malûliyetler, meslekte kazanma gücü kaybı, beden çalışma gücü kaybı, meslek hastalıkları, hapis cezalarının infazının ertelenmesi, sürekli hastalık, engellilik ve kocama sebepleri ile belirli kişilerin cezalarının hafifletilmesi veya kaldırılmasına ilişkin işlemler hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirir.

ç) Adli Tıp Dördüncü İhtisas Kurulu; 5237 sayılı Kanunun 31 inci ve 33 üncü maddeleri hariç olmak üzere ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenler ile akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirlerine ilişkin işler, uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri kullanan kimselerin alışkanlığı ile ilgili bağımlılık derecesinin belirlenmesine ilişkin işlemler, uyuşturucu madde suçları ile ilgili olarak tedavi ve denetimli serbestlik tedbirlerine ilişkin işler, fiil ehliyetinin tespiti, vesayeti gerektiren hâller, koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması, tasarruf ehliyetine ilişkin işler, akıl hastalığı nedeniyle evliliğin iptali veya boşanmaya ilişkin işler hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirir.

d) Adli Tıp Beşinci İhtisas Kurulu; zehirlenmeler ile alerji ve immünolojiye, ilaç kimyasına, alışkanlık yapan diğer maddelere ilişkin işler, nesebin belirlenmesine ilişkin işler, çevreye karşı suçlar ile kamunun sağlığına karşı suçlar, yenilecek ve içilecek şeylere ilişkin işler, uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile adli biyoloji ve adli genetiği ilgilendiren işler hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirir.

e) Adli Tıp Altıncı İhtisas Kurulu; yaş küçüklüğü, sağır ve dilsizlik ile çocuk düşürme, düşürme veya kısırlaştırma, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, genel ahlaka ve aile düzenine karşı suçlar, cinsel iktidar tespiti, fiile karşı kendisini savunup savunamayacağı hususları ile yaş belirlemesi ve cinsiyete ilişkin işler hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirir.

f) Adli Tıp Yedinci İhtisas Kurulu; ölümle sonuçlanmayan tıbbî uygulama hatalarına ilişkin işler hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirir.

g) Adli Tıp Sekizinci İhtisas Kurulu; ölümle sonuçlanan tıbbî uygulama hatalarına ilişkin işler hakkında bilimsel ve teknik görüşlerini bildirir”.

Adli Tıp Kurumu bünyesinde mevcut 7 (yedi) ihtisas dairesi adli tıp işleyişinin laboratuvarı görevini üstlenmektedir. İhtisas dairelerine gelen inceleme veya tanı/tedavi takibi ön görülen vakalar temel tıbbi uygulama ve literatür bilgileri doğrultusunda değerlendirir. Temel çalışma prensibi; ilgili olayda istenen ölçüm, karşılaştırma ve kanun nezdinde sorulan hususların olumlu veya olumsuz cevaplarını sağlama gibi hususlarda adalet birimlerinin ihtiyaç duyduğu bilgilere sağlayan rapor tanzimidir. İhtisas Daireleri; Morg İhtisas Dairesi, Kimya İhtisas Dairesi, Biyoloji İhtisas Dairesi, Fizik İhtisas Dairesi, Trafik İhtisas Dairesi, Gözlem İhtisas Dairesi ve Adli Bilişim İhtisas Dairesi olarak teşekkül ettirilmiştir. Sayılan birimlerin çalışma alanlarından bahisle; 4 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin ilgili maddelerinde;

“Morg İhtisas Dairesinin görevleri MADDE 18- (1) Morg İhtisas Dairesi, mahkemeler ile hâkimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen cesetler ve ceset kısımları ile canlılara ait doku ve biyolojik materyal üzerinde her türlü incelemeleri yapar ve sonucunu bir rapor ile tespit eder. *Gözlem İhtisas Dairesinin görevleri MADDE 19- (1) Gözlem İhtisas Dairesi,* mahkemeler ve hakimlerce gözleme tabi tutulmasına karar verilenleri gözleme tabi tutar ve gözlem sonucunu bir raporla tespit eder.

Kimya İhtisas Dairesinin görevleri MADDE 20- (1) Kimya İhtisas Dairesi, mahkemeler ile hakimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen toksikolojik, gıda, sınai, narkotik, ilaç ve diğer çeşitli maddeler ile alkolometrik analizler yapar ve sonucunu bir raporla tespit eder.

Biyoloji İhtisas Dairesinin görevleri MADDE 21- (1) Biyoloji İhtisas Dairesi, mahkemeler ile hâkimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen her türlü

biyolojik örnek ve biyolojik örnek taşıması muhtemel materyalin mikrobiyolojik, hematolojik, serolojik ve genetik yönden incelemelerini yapar ve sonucunu bir raporla tespit eder.

Fizik İhtisas Dairesinin görevleri MADDE 22- (1) Fizik İhtisas Dairesi mahkemeler ile hakimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen silah, mermi, yazı (grafolojik-daktiloskopik), imza, imza niteliğini taşıyan parmak izleri ile radyolojik, radyoizotop, klimatolojik, diğer fiziksel materyal ve olaylarla ilgili olarak incelemeler yaparak sonucunu bir raporla tespit eder.

Trafik İhtisas Dairesinin görevleri MADDE 23- (1) Trafik İhtisas Dairesi mahkemeler, hakimlikler ve savcılıklarca gönderilen trafik olayları ile ilgili konularda gerekli muayene ve incelemeleri yapar ve sonucunu bir raporla tespit eder.

Adli Bilişim İhtisas Dairesinin görevleri MADDE 24- (1) Adli Bilişim İhtisas Dairesi mahkemeler, hakimlikler ve savcılıklar tarafından talep edilen bilişim ile ilgili konularda gerekli incelemeleri yapar; veri toplama, işleme, depolama veya aktarma işlevi gören bilişim sistemleri ile her türlü sayısal ve elektronik materyal üzerinde inceleme, araştırma ve analizleri yapar; bunların sonuçlarını bir raporla tespit eder” belirtilmektedir(4NCBK, 15 Temmuz 2018).

Adli Tıp Kurumu Merkez Teşkilatı’nın Anadolu’daki iz düşümü ise taşra teşkilatlanması olarak işleyişte yer almaktadır. Adli işlerin yoğunluğu, ulaşım, adli birimlerin dağılımı gözetilerek grup başkanlıkları ve adli tıp şube müdürlerinden oluşan taşra teşkilatı bünyesinde aktif görev yapmakta olan 11(on bir) grup başkanlığı bulunmaktadır. Adana, Antalya, Ankara, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Malatya, Trabzon ve Van illerinde bulunan grup başkanlıklarında bölgede lüzum hasıl olan otopsi ve adli muayene işlerinin yanı sıra mevcut laboratuvarlarında adli kimya (organ, doku veya sunulan materyalden toksikolojik analiz değerlendirmeleri), adli histopatoloji (otopside alınan organ materyallerinin makroskobik ve mikroskobik değerlendirilmesi) ve adli biyoloji (gönderilen materyallerde talep edilen genetik incelemelerin gerçekleştirilmesi) daireleri yer almaktadır. Adli Tıp Şube Müdürlükleri ise ülke genelinde tüm illerimizde ve bazı büyük çaplı ilçelerimizde Adalet Bakanlığı çatısında görevli adli tıp uzmanları, üniversitelerde kadrosu bulunan öğretim üyelerinden ek ikinci görevlendirme yöntemiyle hizmet sunumuna katkıda bulunan akademik kadrolar ve yardımcı sağlık personelleri ile adalet birimlerinin talebi olan hususlarda kurumsal bilirkişilik hususunda çalışmaktadır. Hali hazırda Adli Tıp Şube

Müdürlüklerinin tamamında otopsi işleri yapılmaktadır. Müteveffaların il dışına gönderilmesi olayı istisnai durumlar haricinde son bulmuştur. Adli Tıp Şube Müdürlüklerin varlığı sayesinde, adli ölümlerle ilgili oluşan il dışı sevklerden kaynaklı mağduriyetler günümüzde sonlanmıştır.

2. Üniversitelerin Tıp Fakültelerinde hizmet sunan Adli Tıp Anabilim Dalları

Adli Tıp çalışma sahasının teşekkülünde Prof. Dr. Şemsi Gök'ün büyük hizmetleri vardır. 1953 yılında Adli Tıp Enstitüsüne Dr. Şemsi GÖK atanmış ve 1955 yılında doçent unvanı ile çalışmalarına başlamıştır. Süreç içinde Adli Tıp Enstitü Yönetimi patoloji uzmanları dâhil olmak üzere görev yapmıştır. Dönemin mevcut Adli Tıp hocalarının ikinci üniversite olan Cerrahpaşa'ya atanması, süreç içinde Adli Tıp Enstitü Yönetiminin patoloji uzmanlarına verilmesine yol açmıştır. 1973 yılında Adalet Bakanlığı'na bağlı Adli Tıp Müessesesi binalarında bölüm ayrılarak Adli Tıp Anabilim Dalı'nın müstakil binalarda faaliyetlerini sürdürmesi sağlanmıştır.

Bu uzun yıllar Adli Tıp eğitimi Cerrahpaşa Üniversitesi dışında verilememiştir. 1927 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültelerinde, 1945 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde, 1959 yılında İzmir Devlet Hastanesinde Adli Tıp Eğitimlerinin sürdürecektir anabilim dalı ve enstitülerinin kurulması ile Adli Tıp eğitimi yaygınlaşmaya başlamıştır. 1978 yılında Çukurova Tıp Fakültesi, 1981 yılında Osmangazi Tıp Fakültesi, 1981 yılında Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1982 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1984 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1991 yılında Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1992 yılında Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1992 yılında Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1994 yılında Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1994 'de Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) Tıp Fakültesi, 1995 yılında Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi ve 1995 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim dalı kürsülerini kurarak, adli tıp eğitiminin ülke geneline yayılmasında öncü görev üstlenmişlerdir. Adli Tıp Anabilim Dalları ile Adli Tıp Kurumunun iş birliği, adli tıp alanında olan gelişmeleri hızlandırarak ülke genelinde adalet birimlerinin tıbbi açıdan gerek duydukları noktalarda kaliteli, bilimsel teamüllere uygun ve gerçeklere dayanan bilirkişilik hizmet sunumu pekiştirmiştir(Soysal-Eke, 1999; Koç, 2009; Doğan, 2022).

2000’li yılların başına kadar yeni üniversitelere bağlı tıp fakültelerin sayısının sınırlı ivmelenmesine paralel şekilde seyreden Adli Tıp Anabilim Dallarındaki birim bazlı sayısal artışta benzer şekilde sınırlı kalmıştır. Üniversitelerin Anadolu’nun çeşitli yerlerinde ivmelenen sayısal olarak hızlı artışı son 20 yıllık süreçte fark edilir şekilde görülmektedir. Yeni açılan üniversitelere bağlı tıp fakültelerinin artışı aynı zamanda adli tıp anabilim dalı sayılarının artışı şeklinde ivmelenmektedir. Her yeni tıp fakültesi, eğitim açısından Adli Tıp Anabilim Dalı kürsüsünü kurmak durumundadır. Adli Tıp eğitiminin, her hekim için gerekliliği kanunlarımızda belirtilmiş olup, tıp doktoru unvanına sahip olan tüm hekimlere çeşitli adli bilirkişilik işlerinde zorunlu görevlerde yer alması planlanmıştır. Hali hazırda tıp fakültesi bulunan tüm üniversitelerimizin (kamu veya vakıf üniversiteleri dâhil) tamamına yakınında Adli Tıp Anabilim Dalı kürsüleri kurulmuştur. Bir elin parmağını geçmeyecek sayıda Adli Tıp Anabilim Dalı bulunmayan tıp Fakülteleri ise başka üniversitelerden ve/veya Adli Tıp Kurumundan çeşitli iş birliği protokolleri ile adli tıp derslerini öğrencilerine sunmaktadır.

Üniversiteler bünyesinde temelde adli tıp ve adli bilimler başlıklarını içeren birçok enstitüsü bulunmaktadır. Enstitüler bünyesinde; Adli Toksikoloji, Adli Genetik, Adli Antropoloji, Adli Psikiyatri vs. alanlarda yüksek lisans/doktora eğitimleri sunulmaktadır. Adli Tıp Biliminin temel yapı taşları olan adli bilimler; çeşitli adli tıbbi hususlarda branşlaşma ve ayrıntıların en ince detayına kadar incelemesini sağlamak için önem arz etmektedir.

3. Sağlık Bakanlığına bağlı merkez ve taşra teşkilatlarda hizmet sunan Adli Tıp Birimleri/Poliklinikleri

Sağlık Bakanlığı, temel adli tıp hizmetlerini, Halk Sağlığı Birimleri üzerinden yürütmekteyken, son yıllarda eğitim kadrolarının yanı sıra merkezi hastanelerin kadrosuna atadığı Adli Tıp Uzmanı hekimler ile adli tıp alanı içerisindeki faaliyetlerini artırarak devam ettirmektedir. Sağlık Bakanlığı kadrolarında bulunan Adli Tıp Uzmanları genel olarak hastaneye başvuran adli olgulara hizmet sunmaktadır. Adli Tıp Kurumu işleyişinden farklı olarak adli raporların tanziminde Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) sisteminden bağımsız şekilde, adli makamların talimatı üzerine kolluk kuvvetlerince getirilen adli olgularla ilgili talepleri karşılamaktadır (ATHYUE, 22 Eylül 2005). Ülkemiz genelinde yeni kurulan Şehir Hastaneleri başta olmak üzere il merkezlerindeki büyük hastanelerin çoğunda Adli Tıp Birimleri kurulmuştur.

Adli vakalara yaklaşımda klinisyenlerin bakış açısına hukuki nosyon katmak açısından önemli olan adli tıp kadrolarının, adalet birimlerinin işini de henüz kolluk aşamasında iken kolaylaştırdığından, faydaları tartışılmazdır. Hastanelerde görevli adli tıp uzmanı hekimler, ülkemiz genelinde son yıllarda çeşitli adli özel sahalarda yer edinmektedir. Örneğin, Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM) işleyişi adalet birimlerinin işlerini kolaylaştırdığı gibi, mağdur çocuğun ilk evrede konunun uzmanı olan ve deneyim açısından yetkin olan hekimlerin yaklaşımı ile en az travma maruziyeti ile en hızlı şekilde adalet mekanizmasının görevini yapmasına olanak sağlamaktadır. ÇİM'lerde genel işleyişin adli tıp uzmanları beraberliğinde ilgili diğer hekimler ve sağlık personelinin birlikte olan çabası; daha önce görülen travmatik süreçleri en aza indirmeyi hedeflemektedir. İstismar mağduru çocukların ruhsal sağlığını iyileştirmeyi ve korumayı, bulaşıcı hastalıklar açısından önlem yollarına başvurmayı ve gerekli hallerde kadın doğumu ilgilendiren tedavi süreçlerinin sağlanması süre kaybetmeden sağlanmaktadır.

Sonuç

Adli tıp, tıp ve hukukun işbirliğiyle yürütülen bir bilim dalı olup, tıp ve hukukun ortak çalışma alanıdır. Başta Adli Tıp Kurumu olmak üzere adli tıp çalışma sahasını oluşturan sac ayaklarının tamamı, mahkemeler, hakimlikler ve cumhuriyet savcılarının kendisine gönderdiği konularda, hukuki uyuşmazlıkların çözümünde ve aydınlatılmasında çok büyük görevleri yerine getirmektedirler. Yalnızca ceza hukukuyla ilgili konularda değil, özel hukukla ilgili konularda da adli tıbbın yapacağı analiz ve tespitlerin rapor halinde talep edilen makama sunulmasının önemi büyüktür.

100. yılını geride bırakmak üzere olan Türkiye Cumhuriyeti'nin adli tıp kadrosu; bilirkişilik konusunda 100 yılı aşkın süredir hizmet veren, alanında en yetkin kurum olan Adli Tıp Kurumu; onlarca akademisyen kadrosuyla adli tıp bilimine katkı sunan üniversitelerin adli tıp anabilim dalları ve adli tıp enstitüleri ile en yaygın şekilde sahada adli tıbbi hizmetleri sunan Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastanelerin adli tıp polikliniklerinden oluşmaktadır. Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında şekillenmeye başlayan ülkemiz adli tıp hizmetleri; günümüzde çok daha sistematik ve yetkin bir hal almış, çağın gerektirdiği modern teknoloji ve bilimsel gelişmelerden de faydalanarak; başta adalet teşkilatı olmak üzere ülkemizde ki tüm kamu kurum ve kuruluşlarına uluslararası standartlarda bilirkişilik hizmeti sunmaktadır. Aynı zamanda ülkemizde düzenlenen ulusal ve uluslararası bilimsel

programlar ve hukuk üst organları (Danıştay, Yargıtay) ile adli tıp akademisyenleri ve uzmanlarını bir araya getiren organizasyonlarla; adli tıbbi uygulamalarda her geçen gün yeni yaklaşımlar, görüşler ve uygulamalar geliştirilmektedir.

Kaynakça

- 4NCBK, 4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. Resmi Gazete 30479 (15 Temmuz 2018). Erişim 19 Kasım 2022.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180715-1.pdf>
- Atan, Yusuf vd. "Dr. Charles Ambroise Bernard: Türkiye’de Adli Otopsinin Başlangıcı". *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2/3 (2018), 155-158. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/amusbfd/issue/39612/412204>
- Atasoy, Selin. "Büyükbabam Prof. Dr. Şemsi Gök". 1 Mayıs 2021, 12:06. *Twitter*. Erişim 19 Kasım 2022.
<https://twitter.com/selinatasoy/status/1388419488304017413/photo/3>
- ATHYUE, Adli Tabiplik Hizmetlerinin Yürütülmesinde Uyulacak Esaslar Genelgesi. Türkiye: Sağlık Bakanlığı. 22 Eylül 2005. Erişim 19 Kasım 2022.
<https://nigdeism.saglik.gov.tr/Eklenti/11593/0/adli-tabiplik-hizmetleri-genelge-ve-ekleripdf.pdf>
- Doğan, Muzaffer Berna. "Adli Bilimlerde Adli Tıp ve Adli Tıp Dışı Alanların Türkiye’deki Yapılanması ile İlgili Sorunlar: İki Rapor ile Değerlendirme". *Adli Tıp Bülteni* 27/ 1 (2022), 66-77.
<http://earsiv.arel.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12294/3014?locale-attribute=en>
- Koç, Sermet-Biçer, Ümit. "Adli Tıbbın Tarihsel Gelişimi, Türkiye’deki Yapılanması ve Sorunları". *Klinik gelişim Dergisi* 1(2009), 1-5.
https://klinikgelisim.org.tr/eskisayi/klinik_2009_22/01.pdf
- Nazher, Yağız Fatih. *Geç Osmanlı’dan Erken Cumhuriyet’e Adlî Tıp Ve Bilirkişilik*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/handle/11655/25662>
- OL, Ophthalmology Life. "İstanbul’da İlk Tıp Okulunun Kurucusu: Göz Doktoru ve Cerrah Bernard". Erişim 19 Kasım 2022.
<https://ophthalmologylife.com.tr/istanbulda-ilk-tip-okulunun-kurucusu-goz-doktoru-ve-cerrah-bernard/>
- Soysal, Zeki-Eke, Murat. "Dünyada Adli Tıbbın Tarihçesi ve Gelişimi"/ Gök, Şemsi. "Adli Tıbbın Türkiye’de Geçirdiği Tarihi Evreler". *Adli Tıp*. Ed. Zeki Soysal-Cansel Çakalır. 1/1-44. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları, 1999.
- Yıldırım, Rifat Vedat. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011.

